فیۋرال آینده هفتەده اوچ مرتبه

پنجشنبه ١٦ فیۋرال ١٩٠٦ نجی سنه ٥ محرم ١٣٢٤ سنه (№7) نومر ٧

آزاد

سعادت: علم ومعرفت، اتحاد واتفاقدەدر.

غزتەنڭ بهاسی شهرده اویلرینه طابشررغه هم چیتکه پوچطه ایله کوندررگه

برسنەلك	آلتی آیلق	اوچ آیلق	بر آیلق	برسی
٤ صوم	٢ صوم	١ صوم	٥٠ تین	٣ تین

اعلان اوچون برنچی صحیفەده پیتیت حسابی ایل سطرندن ١٠ تین آخر صحیفەده ٥ تین آلونور.

مسلك خلافنده اولماغان مقاله ومکتوبلر درج ایدلور.

Адресъ: Казань, Номера „Сарай“, № 8, 9. редакція газеты „Азадъ“

تیلیفون نومری ٥٣٨

کچه پادشاه حضرتلرینك فرمان عالیلری کیلدی.

آنده یازلغان بوینچه غاسودارستۋیننی دوما ٢٧ نچی آپریلده آچلوغه، چلینلرنی صایلاو هر یرده بر کونده بولماینچه هر یرده اوزلرینه اوڭغای بولغان وقتده صایلارغه بیورادر.

قزان فیۋرال ١٦

هر کون ایرتەتوروغه یخشی خبر کیلور دیب امید ایتوب توروبده هیچ مقصودقه ایروشه آلماغانلقنی اوزغان نومرده یازغان ایدك.

آول خلقینه ویاتکه گوبیرناسنده ویبرشچکلککه کشی تعیین قیلورغه زیمسکی ناچالنیکلر اختیار بیرمیلر دیگان ایدك.

اولغنه ئلی آز ایکان.

بوکونگی پوچطەلر یاکادانه کوڭلسزرك خبرلرنی کیتوردی.

غراف ۋیتته‌گه هر اطرافدن سیلسکی اصحودلردن بیك کوب عریضەلر زاباۋلینیەلر کیله ایکان.

هر بریسی اوز طرفلرندەغی ناچالستوادن زارلانب یازالار.

اطراف ناچالستواسی هیچ بریسینەده آول جیونلری یاصارغه هم ۋیبرشکلککه کشیلر بیلگیلاب قویارغه رخصت بیرمایلر ایکان. صوراغان کشیلرگه «سزنڭ جیولوب یوروگز اصلا حاجت توگل، حکومت ۋیبرشکلرنی لوزی تعیینلاب قویغان ایندی اشی بتکان» دیب جواب بیرەلر ایکان؟

نیندای گوزل جواب!

بزنڭ چیناونیکلر بیگرك اشلکلی، بیگراك بولغان، خدمتده طیار کشیلر بولوب کیتدیلر.

اۋلده بر اش اوچون کشینی آرتلرندن بر ایکی یل یالندروب یوری تورغان چیناونیکلرمز، حاضرده اشنی بوتونلای آلدانوق قاراب تورا باشلادیلر. خلقنڭ اوزینه اشده قالدرماغانلر، تمام هر بر نرسەنی حاضر ایتوب پشوروب قویغانلر.

خلقنڭ اوزینه اولتوروب آشارغه غنه قالدرغانلر.

اما پشوردك دیگان نرسەلرینڭ قالجەلری بیگرك ایری بولوب کیتکان. خلق اول کوبنچه‌گنه یوتوب بتوره آلماس.

خبرلرنڭ آراسنده باریده نچار دیبده ایتوب بتوروب بولمی. آراده قایسی برسندن امید شعلەلری، یخشیلق ایسلری کیله تورغانلریده یوق توگل.

کیلگان خبرلردن بعضسنده، طورلر اراسنده، «اون توقزنچی فیۋرالده یاکا بر مانیفیست اعلان ایدلەچك» دیگان سوزلرده بار.

اون توقزنچی فیۋرال کونی روسیه تاریخنده بیك ظور بر کوندر. ١٨٦٤ نچی یل اول کونده بتون روسیەدەگی کرەستیانلرنی بایارلر قولندن قوتقارلغان ایدی.

شوندای شرافتلی بر کونده چغاریلاچاق مانیفستنڭ خلق اوچون فائدەلی بولوی امید ایدلەدر.

بو وقتقه قدر چغارلغان مانیفیستلر شیکللی کاغز اوستندەگنه قالماینچه، تمام اورننده استعمال قیلونه تورغان بولسه ایدی دیب کوتلوب تورلمقدەدر.

بو بر امیددر. همده خلقنڭ ایك آقتق بر امیدیدر دیسا کده جائزدر.

بوکونگه قدر مانیفیستلرده کوب نرسەلر اعلان ایدلدی. اما خلقنڭ قولینه بیك ازغنەسی ألا گوب قالدی.

بو مانیفیست کرەستیانلرنی آزاد قیلغان کونده چغاریلاچاغندن، شاید بو دفعەده کرستیانلر فائدەسینه بولسه کیرك.

بو مانیفیستنڭ یازیلوی بیك یاشرن بولغانلقدن حاضرگەنی توغروده ایکانلگی هیچ معلوم توگل.

فکر هم نفس امر.

بز حاضرده بارچه ایرکنچیلکلرنڭ اصل حقلرن بوزغانلقنی کوروب تورا تورغان شاهدلرمز. توغری تجربەلی کشیلرگه وطنمزنڭ بتماز توگانماز عذابلر اچنده تورغانلغی بیك آچق کورلمکدەدر. فقط بعض وقتلردەغنه یالتراب کیتکان نورلر، طنچسز معیشتمزنڭ قارانغی نقطەلرینی کورساتوب قالدرمقدەدر.

بو دوامی از بولغان یاقتیلقلر آراسندەده طاقت توتا آلماینچه ایرکسز، هلاك بولسون کیری فکرلرنڭ ظالمانه قوّتلری، اوستکه چقسون شرافتلی ایرکنچیلك! دیب بوتون قوة ایله قچقرولوب قالونادر.

صوڭغی کونلر، حکومت «بارومیترینڭ» (هوا اولچاوینڭ) تلی، صول یاقغه اوشقانلغی حقنده، قسقه قسقەغنه بولسه ده شاقدای خبرلر کیتوردیلر.

«بارومیتر» تلینڭ صول یاقغه بورولوینه سبب، دورناۋا، دوباصف هم باشقەلرنڭ خدمتدن چغولری ایکانلکلری کورینەدر.

مینیسترلر کابینیتنده تمام چوالش وتارالش.

کابینیتنڭ سیاستینه (پالیتیکەسینه) محبت قویماغانلقدن، توغری وعدل اعضالر کابینیتنی طاشلاب چقدیلر.

آنلر کشینی خورلققه توشوره تورغان قاطی ریپریسیه زماننده خدمت ایتو واش اشلاو ممکن توگل ایکانچیلگن آیرم آچق اعلان ایتدیلر.

سرای کشیلری، مملکتده چن ادارهٔ مشروطەلق یولغه قویلسه، دورناۋا مملکتنڭ ادارەسن تورلی یاقغه بورغالاب یورته آلماس دیب فکر ایدەلر ایمش. نفس امرده هیچ آلای بولاچاق توگل.

بلکه دورناۋانڭ پاك تمیز بولغان مشروطەلقنی هر تورلی حیلەلر ایله قاتوشدروب آچی بر نرسه ایتدروب یاصاب عذاب اچنده تورا تورغان خلققه بیروینه اشانورغه یاری. آندن آرتق اش بولور دیب هیچ امید ایتوب بولمیدر.

صوڭغی کونلرده بیوروکراتلر عالمندن کیلگان ایك الوغ ویاڭا خبرلر شونلردر: برنچه یوز گینیراللرنی اشکه یارامغانلقلری اوچون اورنلرندن چغارو، قزاقلرنی توغان یرلرینه قایتارو (موڭار بیك اشانوبده بولمی) همده حکومتنڭ واق تویاك تدبیرلری. (لکن واق تویاق بولسەده اعتبارغه آلورلق).

البته بونلر همەسیده زماننڭ اوزینه مخصوص بر تورلی قیافتلریدر. احتمال، بوندای «تدبیر»لر بارسیده حکومتکه، اوزندن بر طرفقه تاراتلغان خلق ایله موقت بر صلح یاصاو اوچوندر.

وقتلی صلحده بلکه خلقنی حکومتکه اشاندرر. خلق اشانوب یتسه اول وقت اشانولرنڭ... روسیه کریدیتورلرینه باروب یتارگەده یراق قالمایدر. بوکونده روسیه اوچون بو اشانولر بیك لازمدر. چونکه کوبدن توگل‌گنه حکومتنڭ آگینتی کاکوکفسق نه قدر فرانسوز آلتونن ازلەب یورساده بر تینده تابا آلمادی.

بایطاق تجربه آچیلرینی تانوب قارادیلر. نهایت خلق اشانودن باشقه بیوروکراتیانڭ کوچسز ایکانلگن، قرضغه آقچه آلونڭ ممکن توگللکن کوردیلر. صوڭره بیوروکراتیەنڭ باشلغی غراف ایله برگه‌لب قویورقلرون بولغارغه توندیلر.

بیوروکراتلر بر آغزدن: «اگر خلق بزگه اشانسه وطنمز قوتولا» دیدیلر.

فقط حاضرگی زمانده، جومالاب وعدەلر قیلوب صالونغان هر قارمافقه ألا گه تورغان بر قاطلی کشیلر آزراق قالغاندر ایندی.

اوزی توزوگان کابینیت اعضالرینڭ کوبسی آراسنده اوزی اشانچدن چقغاچ، همده ایداشی ایله اشلاونی اوزی «اوڭغایسز» تابقاچ، بوۋیتته هم کامپانیاسینڭ حکومتندن خلق نرسه کوتوب ونرسه امید ایتسون؟

مجتهد

کیلوشکان یالغان.

بریورگوچی بویله کیلوشدرەدر:

تش دوکتوری

ا. م. بورلیاند. بالشوی پرالومنی‌لورامد. گورزین یورطنده. سرحاولرنی ایرته‌گی ساعت لوندن کیچکی ساعت آلتی‌غه قدر قبول ایته، یاڭا تشلر قویادر.

قطای مسلمانلرنده بر یخشی عادت بار درکه آنلر مسلمان محلەسینه بر قوناق‌یورطی یاسایلر؛ اگر بر کیمسه محلەنڭ امام وقاریلرین قوناق قیلماقچی بولسه مخصوص یاسالغان قوناق یورطینه آش أسبابلارین ایلتوب اوزینڭ قوناقلرینه بیتارلك آش پشوررگه قوشادر. آنه شونده، آلدن قویولغان تنظیمات بویونچه آشچی خانون آش پشورەدر؛ اول یورطنڭ تنظیماتی بویونچه هر کون بر ساعتده آش یاسارغه بولادر. امّا آطنه کیچ هم جمعه کون ایکی قابات یاسارغه بولادر. آطنه کیچ ایکی اش بولسه برسی بر ساعتده ایکنچیسی یستو صوڭنده، جمعه‌کون ایکی آش بولسه برسی ایرتەگی چای ایکنچیسی جمعەدن چیقغاچ حاضر قیلونەدر. آندن باشقه چاقلرده طوی تاماشا صلطاوی وبونڭ تیك سببلر بر له آش قیلونسه محلەنڭ امامی محلەنڭ اوچ‌قارتی برله کیڭاشلاشوب بیلگولایلر. امّا اوز ئوینده قرآن اوقتوب دعا قیلدرەسی کیلگان کشی البته ئوینده آش بیرمایدر بلکه محلەنڭ امامینه قرآن اوقتوب وصدقه بیروب اوزاتادر. اوز ئوبینه قرآن اوقوتقاچ، آشده بیرەسی کیلسه، مذکور قوناق یورطینه چاقروب امامنی وقارتلرنی قوناق ایتەدر. یورگوچی‌نڭ کیلوشدروب أیتکانی بونده توگاللندی.

بن اوز یاغمدن شونی أیتەمن که:

بزنڭ روسیه مسلمانلری‌ده قطای مسلمانلری کبی بر اصول قبول ایتسەلر بیك گوزل بولور ایدی. چونکه هر کم اوزینڭ کوڭلینه توشکانده قوناق اوظدرو برله محلەنڭ امامینه هم قارتلرینه بیك اوڭغایسز کیتورگالیدر. خصوصا بر اوك کونده اوچار یرگه، بیشار یرگه آشقه باروب براوك نوعدن بولغان آشلرنی آشاو کوڭلگەده آغر ایسانلککەده ضررلی بولادر. بر کچکنه‌گنه ئویده پیچ ده یاغلسه، قزانده قایناسه، بیشوکەگی بالاده ئویده یغلاب یاتسه، یورط خواجەسی‌نڭ بیتکان قزی‌ده یاصطق آستنده طین آلمای ویوتکورمای یاتورغه طروشسه وشول اوق ئویگه دیستەلب قوناق جیولارەق ساعتلرچه اورطورسەلر آندایin ئویلرنڭ برسندن چیغوب ایکنچیسینه یورمك کیمگه اوڭغای بولسون؟

لکن ملالرنڭ کوبراگی شول اصولده

ضیافتکه یورونی خوبلاب حمایه قیلورغه طروشه‌لر، حتی بونی دین دیب کورساتکانلری ده کوریله‌در. هر نی ایسه بو عادت البته دین گه کرمایدر بس بو عادت نك ثوابلی بر عمل بولو احتمالی یوقدر. بلکه آش، صونی هم وقت نی اسراف وأرام ایتو بولغانلغندن و نفس لرگه ده مقبول وملایم بولغانلغندن (یعنی نفس اماره‌لرگه) بو عادت نك حرام و بدعت بولو احتمالی باردر. بو تقدیرده بزده هم محله سایون برار قوناق یورطی پیدا قیلونسه وآنك بیرلگان آشلر میز گللی واصول برله بیرلسه آش صولرغه اسراف کیته تورغان آقچه‌لر بالا اوقتو کبی کرکلی وثوابلی یرلرگه طوتولسه هرکیم ایچونده یخشی‌راق بولور ایدی.

یه گز، یاش حضرتلر! بو خصوصده بر ملاحظه قیلایق؟. صائب

حریت قایچان؟

نور بالقوب آیازدی یازلر یتدی
طبیعتنی نوکدرغان قارلر کیتدی
آچی صالقین هر کسنك خلافیدر
مونه راحت دیورلك بتوب یتمی
توماناى قاراڭغی لق تمام بتمی
گرچه قویاش یالتراب کیلوب یتدی
حکمتدین بوش ایمس بار ایتما کی
مولی نك قدرتینه عقل یتمی
ایندی شولای گل اوسمی صولرسیبمی
صوسیبکاچه بر یولوق اوسوب یتمی
زورابغاچ بعضی بوتاق صارغایساده
آڭغار قاراب گلمز قورب کیتمی
همتلی ایر توقتامی قصدین ایتمی
چیکلنگان مقصودینه وارب یتمی
قاراڭغی لق یاقتیلق ده توغری کلور
اغراق دانه‌لرگه هیچ کار ایتمی
مرد کامل بولماس هیچ کم جفا چیکمی
مرد کامل توگل بوڭا همت ایتمی
عقل ادراك قیله آلماس اشلر بیك کوب
بزگه بولای قاراغانده حرلك کتدی

صبرسز مقصودقه هیچ کم یتمی
صابرنك مقصودی الدن کیتمی
آفرون آفرون اشلگان اش کورکام بولا
کوسه‌ك برله اورغانلرده بر اش ایتمی
بر اش ایتمی مقصودینه برده یتمی
عمر بویی کوزلدن یاشی کیبمی
حقنده تش قایراغان کشیلرنی
کندنکا تسلیم قیله پولیتیکی

میر عزیز الاوقماصی.

خارجی خبرلر.

قطای هم روسیه.

قطای حکومتی حاضرده یاپونیه‌غه تایانوب، روسیه‌نی هیچ اعتبارغه آلماس بولغان. روسیه گه مانغولیه‌ده هم قطای ترکستاننده کونسیسیه (برر زور اش یورتو) بیرو توغریسنده پیکن حکومتی نك سویلەشه‌سی‌ده کیلمی دیب «ب. ۋ» غزیته‌سی یازادر. ایندی بیلگولی بولدیکه قطای حکومتی بو اش توغریسنده سویلەشودن، اوزینك روسیه برلن یه‌نه‌شه بیرلرینه یاپونلر طرفندن بیك یخشی اویره‌تلگان عسکرلرینی کیلتروب قویونی آرتغراق کوره‌در.

شولای اوق قطای حکومتی مانجوریه‌ده تیمر یوللار هم تاو زاۋودلری یاسار اوچون روسیه طرفندن یاسالغان پرایکتلرنی تیکشرودن باش تارته‌در.

مانجوریه توغریسنده قطای پورتسموتده یازشقاندن آرتق مسئله‌لرنی حل قیلورغه راضی بولمی. اما بزگه پورتسموتده کیلشو بوینچه بو مسئله‌نك نیچك حل قیلونغانی بیلگولی. بو کیلشوده مانجوریه‌نك کون یاغی یاپونلر ملکنه کروب، تون یاغی باشقه مملکتلرگه سودا ایتارگه یاری تورغان یېر بولوب قالادیب یازولغان، اما عقلغه صالوب قاراغانده مانجوریه‌نك بوتونله‌ی یاپون قولینه بیرلگانینی آڭلاو چیتون توگل، اشنك حاضرگی حالی کورسەته‌درکه بزگه اوزمزنك تیمور یوللارمزنی هر چاقرومغه اون بیش صالداندن آرتق قویمایانچه، صاقلارغه ممکن، ایکنچی... بزنك سوده گه یاپون، آنگلیز هم آمیریکا سوداسی برلن تله‌گانچه کوره‌شرگه یاری.

اگرده بو ترکستانده‌غی هم مانغولیه‌ده‌غی کونسیسیه‌لر توغریسنده روسیه وکیلی بر اوچ یل اوّلراك سوز آچقان بولسه، بو یوغاریده یازلغان کوك جوابلرنی آلماغان بولور ایدی. بو جوابقه قارشی حاضرده بز نی اشلی آلامز؟

نی اشلرگه کیره‌ك ایکانینی آمیریکانك سابدینیوننی اشتات حکومتی کورسەته‌در. آمریکا قطایده اوزینك سوداسینه هم کشیلرینه قورقنچ بارلغینی بیك یخشی بله هم شوڭغار کوره قطایغه عسکر یبه‌ررگه حاضرله‌نه‌در.

بزده بولای ایتارگه بزنك کویمه‌لرمز یوق، ترکستانغه یا که مانغولیه گه عسکر یبه‌رو کیره‌ك دیب عقلندن یازغان کشی گنه ئه‌یتور. اما قطایده صوغش قوپقان صورتده روسیه گه اوزی بلمه گان فایده‌لر اوچون کوب قربانلر قیلورغه توغری کیلوی بیك ممکن.

شولای کوندن کون بزنك مانجوریه‌ده‌غی اشلرمز نچارلانه‌در خلق وکیللری جیولماغانلقدن بو مسئله‌نی حل قیلورغه هیچ کم یوق. بزنك خارجی اش یورتوچی بیورو کراتلرمز حل قیلور دیب اویلار ایدك، اما آلارده ایندی اوزلرینك آسیه مسئله‌سنده تمام صوقر فائده‌سز ایکانلرینی کورساتدیلر.

داخلی خبرلر.

•• اوچاقوف. هرکم اشمید نك صودی توغریسنده سویلی. مونده‌غی بر گارنیزوننك برافیساری اشمیدنی قوتقارام دیب خیاللانوب عقلندن یازغان. اشمید اوزینك آدۋاکاتلاری برلن کورشکان چاقده کاوپواختاغه آورو افیسارك. یوکروب کروب، قلچینی سلکوب، اشمیدیاتقان بولمه‌نك اشگینی قاغه هم «کاپیتان اشمید، مین سینی قوتقاررمن. سینی قوتقارر اوچون منی الله یباردی» دیب قچقوررغه توتنغان. بو افیسار قای چاقلارده آدۋاکاتلار قیافتینه کروب اشمیدنی یاقلاب سوبلارگه توتونه. بو افیساردن اوّلده براو اشمید اوچون یولارلانگان ایدی، بو ایندی ایکنچیسی. قالاده ئلله کملر، اشمیدنی قوتقارماقچی بولوب صوغش درو‌ژینالاری کیله ایمش، بومبا اسکلادلری بار ایمش، دیگان خبرلر تاراته‌لار.

•• ۋولسکی دن یازه‌لار، مونده‌غی زندان یانینه بیك کوب کرستیان جیولوب حبسگه یابولغان کرستیان کوریلوینی چغاررغه صوراغانلار. کوریلویف دوماغه صایلانورغه تعیین ایتلگان ایکان.

•• اورال. یکاتر ینبورغدن کیلوچیلر، اورالده‌غی بیك کوب زاۋودنك اشی تمام توقتالغان، دیب سویلیلر. زاۋودلار شارطلاونك آلدنده‌غنه تورالار. اشنك بولای بولوینه سبب نیچه یلدن بیرلی زاۋودلارنك اوستندن بیورو کراتلار قاراودر. اورالنك حاضرگی حالی اورالنك کسبی‌نك تیزراك بتوینه گنه سببدر. امّا اشنك توبینی پاکراۋیتلسۋینیایا سیستیادن، یعنی روسیه‌دەگی کسبنی یاقلیم دیب چیتدن تاۋارکرتر گه قوماچاولی تورغان زاکون نك بولوندن کورر گه کیراك.

اطراف خبرلری.

(ملکسده اسلام جمعیتی)

سامار گوبیرناسی اوستاۋراپول اویازی ملکس پوصادنده اوشبو ۱۹۰٦ نچی یلده ٤ نچی فیورالده نارودنوی دوما زالنده بر اسلام جمعیتی اولدی. جمعیتده تقریبا (۵۰۰) آدم اولوب (۷٦) سی اوقازلی اماملر وحضرتلر وباشقه‌لری شول امامار نك محله‌لرندن صایلانب کلمش معتبر بایلاری وقارطلاری وبرده ملکس نك معتبر آدملری وطلبه‌لری ایدیلر. مجلسکه رئیس ملکسی

متفرقه

آدم - هیچ کم نك قاطشی بولمغان شریف نرسه‌در.

روسیه خلقینك تاریخنده موندین صوك ئلوغ بولاچاق (۱۷) نچی اوکتابر، اوزاق کوتلنوب جراق کبك تیولسه‌ده، شول چاقلی کینات کیلوب یتدیکی حتی مونك کینات کیلووینه هرکم خیران قالدی. (۱٦) نچی اوکتابرده گنه کشیلر برسی برسینه پاترونلر ایله جاناشقانلر ایدی، کیچه گنه شیکللی بوتون مملکت خلقی ئش تاشلاب ایتکان ایدی: " ترتیبلر هنوز ایسکی بولسه‌لر، بزنك موندین آری ترکلك ایته‌ر حالمز قالمادی. " هم بو کون خلق نك بارچه صوراولرینه کیناتدانگنه کامل راضیلق کورسه‌تلدی. قاطی هم کوتمسدانگنه بولغان ایسکی ترتیبدان یاڭغی ترتیبکه کوچو، تاغیده تکرار قیلام، بارچه کشینی خیران قالدردی. کشیلر شادلاندیلرده هم شادلقلرینه اشانمادیلرده اویلادیلرده، اوز اوزلرینه ایتدیلر: " بو بر حیانت، حیله گنه‌در. حاضرگه خلقنی تنچلاندر و اوچون کاغدده گنه بولغان وعده‌لردر، خلق تنچلانغاچ بو وعده‌لرنی اوز قوللرینه نغراق ایتدروب جیبوب آلو اوچونگنه‌در.,, شول چاغنده دشمانلقغه ایله ندی. کشیلر، بودرقلرون توبناب جانا دیلر: " یوق ایندی! ترشوب تابقان نرسه‌مزنی قولمزدن اچقندرمامز، چونکه بو آلغان نرسه‌لرمزنی بز تیرمز هم قانمز ایله حاصل ایتدوك همده قانمز ایله صاقلارمز هم قولمزدن اچقندرمامز.,, بو وعده قیلنغان نرسه‌لرنی آرتقه تابا أتب قویماسونلر، ایسکی ترتیبنی کیری قایتارماسونلر دیب قورقب، اشانودن چقغان کشیلر هرکتلرینك آلغه تابا باروون تاغیده اجتهاد بله‌نراك اوسته‌دیلر، وعده قیلنغان نرسه‌لرنی بر کونده کوتب تورورغه راضی بولمایچی، آنك شول ساعتدوك ادا قلنوون صورادیلر. کشیلرنك بو صوراولری، اوزاق توقتاتلنوب تورغان قانتال صووی شیکللی، بیك اوتکن بولوب، اختیارینه قاراماچی، جرتوب چقدیلر. صو جیبلدی، سیزولر اولگردیلر، آلارغه چغا تورغان یول بیرمه‌دیلر. اوستدان هنوز قاطیراق قسدیلر. آخرنده، بو سیزولر قاپلاغان قابقاچنی کوتاروب، نهایتسز کوچ ایله کیناتکنه جوغاریغه چاچراب چقدیلر. صوڭغندن بولار باصلرلر، عادتی آغو ایله آغارلر، لکن اول باشده کوککه باروب یته‌رگه ترشدیلر، اورمانلردن یوقاریراق کوتارلدیلر. شادلقده، شبهه‌ده، آچوده همه‌سی برگه تیشلوب چقدی هم صو طاشووندانغی، یا کڭیغنه اوز اوستندن بوزدان بولغان قشقی بوغاولرون آلوب تاشلاغان جلغه شیکللی، کوتارلوب کیتدی. همه‌سی قلماق شیکللی باشقه کیتدی، همده کشیلر تنچقنه محاکمه قیلورغه، سیزەرگه هم عمل قیلورغه جینشه آلمادیلر.

بوز کیتوب بتکاچ همه‌سی تنچلاغاچ، بولغان اشکه قاراوی چیکلره‌ك بولور، شول وقتده هرکم آچغراق کورور هم اوزون و باشقه‌لرنی درستره‌ك بهالر. لکن ۱۷ نچی اوکتابردن صوك بولغان واقعلرنی حاضرگه حکم قیلو وآیرو بیك چیتون ئلی. بارچه کشیلرده تنچلاب بتمه‌گانلر ئلی. هر کم نك نفسیسی قرارسزلانغان، تامورلری چیکدن طش کوتارلگان. حاضر فقط بر نرسه کیره‌ك: تنچلانو. اوز آرا یاڭغی دشمانلق، کیره‌کماس. تاشغان صونك جایلوون کیکایتمه‌سکه کیره‌ك (آندین باشقه‌ده کوب بلالر، بوتون روسیه‌نی قان باصدی) خلق ترکلکینك شاولی تورغان تولقنلرون یار اچینه کرترگه کیراك.

«غا غا» شهرنداگی شکللی لکن روسیه‌نك اچنده هیچ کیچکدرماچی تانولق مصلحتینك مجلسون یاصاو تیوش. اوّلگی مصلحت مجلسی فقط برگنه مصلحت توگل، اوّلگی هم آفتق. اوّلگی، ابتداء مصلحت مجلسی. من آلمایمن تورلی تورلی عالم آشاوچیلرنی، خلق دولتن اوغرلاوچیلرنی، اوز وجدانی، عقلی، قلمی ایله صاتو ایتکان، کشی جیلکه‌سون کیمروچیلرنی، خلقغه قارانغیلق یباروچیلرنی هم بو أشلری ایچون جومارد رزقلانوچیلرنی، آلام فقط اوزینك وطنون اخلاص ایله یاراتقوچی عدل کشیلرنی. بو کشیلر خلقنك حاجتلری، عمومی بوزلشوی بولکلگی هم بوتون روسیه‌نك خورلقی ایچون چن کوڭللری ایله آوردیلر هم آوریلر. موڭغار هرکم مسلم. بارچه کشی وطنمزنك چدای آلماسلق آغر حالی حقنده قایغرادر. روسیه‌نی بو حالگه جیتکروب قویوچی چیناونیك هم پالیتسیه آپیکه‌سی (خلق فائده‌سینه ترشوی). بارچه کشی بر نرسه تله‌ی: روسیه‌نك سلامتلنوون، مملکت معیشتینك یاڭاروون، خلقنك ایرکن واختیارلی تورمشن، کوره‌سز، مقصودلر برلکن أشکه باردم ایتونك، وطن‌نی بلادان چغارونك، بوتون روسیه خلقینه آدم ترکلکن ایته‌رگه بیرونك طریقلر (یوللری) ی تورلیچه. براولر بر نرسه اویلایلر، ایکنچیلر ایکنچینی سویلیلر، اوچونچیلر اوز اویلارون گمان قلالر،

آخری بار.

امامی عطاء الله افندی عبیداللین، وسرکاتب قلمایر امامی صنعت الله حضرت سیف الدینوف جنابلری تعیین أیدلدیلر. رئیس افندی اول مجلسنڭ موضوع سنی بیان ایتدی صکره ۱۷ نچی اوکتابر مانیفستنی اوقوب حریت شخصیه ووجدان، حریت کلام ومطبوعات، حریت جمعیت نڭ معنالرینی، حکومت مستقله ومشرطه نڭ تفریقه‌لرینی، ضرر وفائده‌لرینی، روسیه‌ده کوب پارتیه‌لار ظهورینڭ سببنی، افراط وتفریط طرفداری اولان پارتیه‌لار روسیه ایچون ضررلی اولوب توسط طرفداری اولان پارتیه‌لار فائده‌لی اولمافنی، مسلمانلر ایچون حاضرگه هیچ پارتیه‌گه قوشلماین مستقل بر پارتیه اولمق معقول اولدیغنی، پتربورغ شهرنڭ ۱۵غینوار جمعیت اسلامیه‌سی هم مسلمانلرنڭ مستقل بر (مسلمانسکی نارودنوی پارتیه اسملی) پارتیه بولوغه قرار ویردکلرینی، وبو کونده جمیع اهل اسلام بر اتفاقده، بر آغزده، بر سوزده اولمق فرض ولازم اولدیغنی، روسیه‌لی مسلمانلر بر اتفاقده اولدیغنده کیله‌چکده روسیه‌ده ملة اسلامیه واهالیسی فوق العاده ترقیده اولوب، افتراقده اولغانده کون بکون تنزلده بلکه بالکلیه انقراضده اولاچاغنی علی التفصیل بیان ایتدی. صوڭره پادشاه حضرتلرینه دعالار قیلنوب یاشاسون پادشاه! یاشاسون حریت! صدالاری کوتارولدی. جمعیتده حاضر اماملر خیلی گوزل نطقلر سویلادیلر وکوب شیلرگه قرار ویرمك بولدیلار لکن اول شیلرنڭ بعضیلری اوزغان سنه‌ده دوخاونوی صوبرانیه‌ده علما جمعیتی نڭ یاسادیغی پرایقطه‌سنده اولغان ماده‌لرینی سمبری آخوند غفارف حضرتلری، واوشبو سنه‌ده ۱۵غینوار جمعیت اسلامیه‌سنڭ پرایقطه‌سنده اولغان ماده‌لرنی سید گرای موللینوف جنابلری بر بر اوقوب اعلان وبیان ایتدیکلرندن، وبرده جمعیت ایچون گوبیرناطوردن آلنمش رخصت نڭ دائره‌سی بیك کچوك اولدیغندن (حریة جمعیت اولغان صوڭ رخصت نیگه لازم دیه بحث قیلمیسزمی؟) مجلسده فقط (۷) ماده‌یه قرار ویرلدی.

قرار ویرولمش ماده‌لر:

۱) ۱۷ نچی اوکتابر مانیفستی بالفعل تیزلکده اجرا قیلو نمافنی، تغییر ایدلماونی صورامق.

۲) ۱۵ غینوار جمعیت اسلامیه‌سی نڭ قرارنچه مسلمانسکی نارودنوی پارتیه‌گه قوشلمق.

۳) شول پارتیه‌گه قوشلدیغمزنی حیات محرری علی‌مردان بك طوپچیباشف جنابلریگه اعلان قیلمق.

٤) «دوماده اهل اسلامنڭ وکیللری نفوسلری عددنچه اولسه ایدی دیب» غراف ویتته‌گه تیلغرام ویرمك.

۵) «ینه اوزغان سنه‌ده دوخاونوی صوبرانیه‌غه جیولمش علماجمعیتی نڭ ویردیکی پیتیتسیه‌لری‌چیر وانسکی قولندن آلونسه ایکان، تغییر ایدلماینچه غصودارستوینی دوماغه قالسه ایکان» دیب غراف ویتته‌گه تیلغرام.

٦) اویاز ایلان جیولوب سنه‌ده اقل بر کره سیاسی مجلس قیلمق. وکلاچك مجلس ملکسده مای چیسلاسنده بولاچاق.

۷) مستنوی مجلس قیلمق ایچون اعضالار تعیین ایدلدی. اعضالار بونلردر:

۱نچی آخوند اوزباکف، ۲نچی ملا صاحب‌الدین ولدانوف، ۳نچی ملا محمد جان حاجی غفارف، ٤نچی ملا هادی حاجی اوزباکف، ۵نچی ملا صدیق شمعونوف، ٦نچی سید گرای موللینوف، ۷نچی حسن‌الدین آلیئف، رئیس مجلس ملاعطاءالله عبیداللین.

مجلس کیچ ساعت ٦دن باشلانوب ۱۲ ساعتکه قدرلی دوام ایتدی. حضرتلر واماملر هر قایوسی اوستوللرده اکثری چالما وچاپاندن اولتورمشلر، پالیتسه مأمورلری ایشك توبلرنده، نچالستوا وباشقه روس اکابرلری مجلسنڭ چیتلرندن، طرفلرندن تماشا قیلمقده ایدیلر. مجلسده خلاف ادب بر حرکة کورنمدی وبر سوز ایشدولمدی هر کس شادلق وسرور ایلان ممنون اولوب تارالدیلار.

امضا محفوظ.

صوڭ خبرلر.

•• «ؤیچیرنی گولوس» نڭ یازوی بوینچه سینودنڭ اوبیر پرکوروری کناز آبولینسکی هم عسکر مینیستری اورنلارینی تاشلیلار ایمش.

•• اوّلده آدیسده گرادو ناچالنیك بولوب تورغان هم اوزینڭ برتقچلغی هم یاوزلغی برلن مشهور نه‌ید گاردت سود قارشیسینه جوابغه تارتلادر

سیناتور کوزمینسکی نه‌ید گاردنی اوزی قارشیسینه‌ده جوابغه تارتقان ایدی، امّا آنڭ بیرگان جوابلارینی برده یاراتمادی.

•• گینیرال آرلوف پریبالتیسکی کراینی ایکنچی مرتبه صوغش برلن آلورغه توتوندی. مونلن کورنه‌درکه اوّلگی مرتبه آلو، خلقنی بیك قورقتوب اشلانگان بولسه‌ده، تمام یربنه یتماگان ایکان.

الوغ پیتر پریبالتیسکی کراینی بر صوغشوده اوق آلدی. البته اول اوزیده الوغ پیتر، گینیرال آرلوف توگل، هم اول روسیه اوچون صوغشوب آلدی، گینیرال آرلوف شیکللی پریبالتیسکی کراینڭ بارونلری (مرضالاری) اوچون توگل.

•• اش تاشلاولار روسیه کسبینه نیچه یوز میلیونلارغه توشکان.

•• باشرون تسیرکولر برلن حکومت اداره‌لرینڭ کوبسینه «کانستیتوتسیونی دیماکراتیچسکی پارتیه» گه یازولغان چیناؤنیکلارنی اورنلارندن چغارورغه امر ایتلگان.

•• سبر تیمر بولنده زور ترتیبسزلکلر باشلانغان.

•• ایرکوتده عسکرلر آراسنده ترتیبسزلك باشلانغان.

•• شوشی آراده پیتربورغه مشهور نیمچ ساتسیال دیماکراتی بیبل کیله‌چك

•• «اسؤابودومیسلاشچیلر» (حراوبلاوچیلر) پارتیه‌سی دوماغه سایلاو اشینی یورتکان وقتغه‌غنه «کانستیتوتسیونالیست دیماکراتلار» پارتیه‌سی برلن قوشولماقچی بولغان.

•• نیبوگاتوف اسلیدوؤاتلگه (تفتیشلاوچیگه) بر نیچه یازو کورساتدی. بو یازولاردن نیبوگاتوف نڭ روسیه‌دن باش تارتوچی بولماغانی آنڭ باراشنی آنڭ اوزینه قوشلوی بوینچه اشلاگانی کورنه‌در. نیبوگاتوف کیمه‌لرنی نیچك بیرگاننیده یازه‌در.

کورو پاتکینده «اوزینی عیبسز ایته تورغان» یازولار حاضرلی ایمش. بیك بلاسمز کیله، نرسه یازه ایکان.

•• روسکو کیتایسکی بانکغه یاپون صوغشنده بولغان افیسرلرنڭ بانکغه صالغان آقچه‌لرینی اول آقچه‌لرنڭ قایدن کیلگانینی تمام تیکشروب بترگانچه ایه‌لرینه بیرمسکه امر ایتلگان.

کم بله، بلکه قایسی بر افیسرلرنڭ صوغشغه یالانغاچ کیتوب، سوغشده روسسکو-کیتایسکی بانکغه زور آقچه‌لار صالوچی بولورلق «اش کورساتکانلری» بلنور.

چنلابده قایسی بر زور آقچه‌لرنڭ قایدن کیلگانینی بلو بیك یخشی بولور ایدی... بلکه اول آقچه‌لارنی درست یول برلن کیلماگان دیب، تارتوب آلورغه توغری کیلور ایدی.

•• شرقدن روسیه‌گه ٤۰۰,۰۰۰ صالدات قایتارلغان. قالغان ۵۰۰,۰۰۰ عسکر ایپولده قایتارولوب بتاچك.

•• کونگور قالاسنده غاسودارستوینی دوماغه صایلانورلق کشیلرنڭ بارسینه حبسکه یابولغانلار.

قزان خبرلری.

انا لله وانا الیه راجعون

اوشبو فیؤرالنڭ ۱۰ نده جمعه کون کیچ ۷ ساعتده بلغار نومره‌سنده هر محله‌دن صایلانوب کیلگان ایکیشار کشی جمعسی ۳۰ کشی ٤نچی و ۵نچی نومره آزادنی قاراگز. غوسودارستوینی دوماغه شهر قزان واطرافندن ممکن بولسه مسلماندن صایلاتورغه، ممکن بولماغانده غیر ملتدن مسلمانلر اوچون فائده‌لی بولردای کشی‌نی صایلاتوغه آنڭ هر بر طریقلرینی تیکشروب موجود پارتیه‌لرنڭ کشیلرنی بلب، خبرلشوب جمیع قزان مسلمانلرینه تیوشلی بولغان خدمتنی ادأ قیلر اوچون بر کامیسیه (بیورا) انتخاب قیلغانلر ایدی. شول کامیسیه ۱۳ نچی فیؤرالده سرای‌غه جیولوب آرالرندن رئیس، کاتب، خزینه‌دار تعیین قیلماقچی ایدی‌لر. تأسف که قزان نڭ پچن بازار مسجدی آلدنده صاتو ایتوچی محمدجان حافظ، مکریه‌ده تارتمه برله صاتو ایتوچی خیرالدین، قزانده بورك برله سودا ایتوچی اسحاق وبر کومچ چی کروب ۱۳نچی فیؤرالده مذکور کامیسیه‌گه اش کوروگه مانع بولب کامیسیه نڭ مجلسی ایکنچی کونگه قالغان. ۱٤نچی فیؤرالده کیچ ینه کامیسیه اعضاسندن ۸ کشی مجلس‌که کیلگاچ ینه‌دن کرب تارالوینه سبب بولدیلر. مقصودلری بلغار نومره‌سنده وکیللر انتخاب قیلغانچه ۱۰ کشی بولماینچه اون آلتی کشی بولسون دیب ایته‌لر همده ویبورشیکلرگه ۵نچی چاستقه ۸ کشی ۲نچی چاستقه ۱٦ کشینی اوزلری کاندیدات ایتوب تعیین قیلب کیترگانلر. (۵نچی چاستدن ۸ کشی ۲نچی چاستدن ۱٦ کشی ویبورشیك بولاچق) اوزلرینڭ مقصودلرینی بر کاغذگه یازوب ٦۰-۷۰ کشی‌دن قولده قویدرغانلر (لکن قول قویغان کشیلرنڭ بر نیچه‌سنی کورو میسر بولدی ایتدی‌لر بز نرسه اوچون ایکانن‌ده بلماینچه قول قویدق دیدیلر). عجبا خلقمز مسلمانچه یازلغان بولسه‌ده اوقوب آنکلاب قول قویارغه قارامی‌لر ایکان. کامیسیه اعضاسی نڭ بعضلری بیك آقرنلق برله گنه مذکور دورت کشی‌گه عرض قیلب قارادی برنچی مقصودلرینه عرض قیلغانی شول محله‌لردن صایلانغان وکیللر اون کشی تعیین ایتکاچ بز نیچك آنی اون آلتی کشی ایتابلك ولایتمز (پرؤا) یوق دیدی. ۲نچی سنیه یخشی معقول کورولسه شولارنی کاندیدات تعیین ایدلور اما معقول بولماسه اوبکه بولماس چونکه سزنڭ یازوده ۷۰ کشی قول قویغان قزانده مسلمان یتمش‌کنه توگل ایکلچی بر بر یتمش کشی دخی باشقه‌لرنی کورساتب یازب بیرسه اول وقتده کامیسیه نی قیلور دیدی همده قزانده ویبورشیك بولوده هیچ بر کشی‌گه فائده یوق فقط بر کشی دوما اوچون صایلاوغه‌غنه بارا شول سببدن کم بولسه‌ده بهاسی بر، یوق برله وقت اوزدرماوگزنی اؤتنه‌من دیدی. بولار ۲نچی چاستقه ۱٦ کشی‌نی تعیین ایتکانلر ۲نچی چاستده ایز بیراتلر مسلماندن کوبراك دیب اویلاغان بولسه‌لرکرك. واقعده آلای توگل چونکه مسلمان ۹٦۰ چاماسنده باشقه ملت ۱۱۵۰ چاماسنده همه مسلمانلر بر بولب زاپیسکه صالغانده یارتسی بولب یتمی درست ۵نچی چاستده مسلمان کوب.

اوشبو سوزلردن صوڭ مذکور دورت کشی‌نڭ أوچیسی بردن تاوش کوتارب هیچ معناسز، منطق‌سز مناظره‌لر قیلب شخص‌گه تیه باشلادیلر. آخر الامر کامیسیه اعضاسینڭ کوبراکی اش بولماسلق‌نی سیزب اچلرندن تأسف ایدب تارالدیلر. وقت بیك تار ۲۷نچی آپریلده غوسودارستوینی دوما جیولاچق، ۱٦نچی مارطده صایلاو باشلانه‌سی فقط اش کوروگه برگنه آی قالدی خیرلی بولسون. ایمدی بزنڭ قزاندن هیچ اش چغاچق توگل لگی تمام ظاهر بولدی هم بوکوندن صوڭ کامیسیه‌ده جیولماس وکامیسیه‌ده مسلمانلردن اوتنسه کرك اوزلرینه اشانوب تورماسقه ینه تکرار ایته‌من کامیسیه اش کوره آلمادی هم کوره‌ده آلماس کورساته‌ده آلماس خیرلی بولسون مسلمانلرنڭ اقبالی شولایدور شول تقدیرگه چاره یوق دیب ایتودن باشقه بو توغریده سوز ایته آلمیم سببی‌نی بولار صارسکی نارودنی پارتیه‌گه خدمت ایتو اوچون توگل میکان دیب کامیسیه اعضالری شبهه‌لندیلر معلوم پارتیه اوزلرینی کورکان بولمسه‌ده بر بر کشی آرقلی بولارنی قوزغاتمادی میکن؟

•• قزان گوبیرناتوری اویه بیك آزنوره. کوب وقتده اول «بوزقچی» کریستیانلارنی «تنچلاندرر اوچون» یوروب توره. اوچنچی کون کوبیرناتور تاغی اویزگه چغوب کیتگان. نیندی یخشیلق قدرینی بلماگان خلق بوبزنڭ کریستیانلار: باشلقلار همان آلارغه یخشیلق آرتندن یخشیلق ایته‌لر، امّا آلار بر توقتامی باشلقلارنی بورچیلار.

یاز کونلرنده کریستیانلارغه آلارنڭ پادشاه هم‌وطن قارشیسنده بورچلی ایکانلرینی سویلار اوچون گوبیرناتورغه همان اویزدن اویزگه کوچوب یوررگه توغری کیلور.

•• قزان پرکورویده قزانده‌غی غزیته‌لرنڭ فکرلری صاف بولسون دیب بیك طروشه‌در، قزانده‌غی غزیته‌لرنی سینزورلار «اشانچلی» دیب حسابلاسه‌لارده پرکورور آلارنڭ اچنده برر «ضررلی» روح نابادر، امّا سینزورلار «ضررلی» دیب اویلاغان

غزیته‌لرنی قایسی چاقده پرکورور اشانچلی تابه‌در. بولار مطبوعاتنی بوزولودن صاقلاو اشنده برسی برسندن اوزدرغه طروشه‌لار آخربسی. «ۋولژسکی لیستوکنك» ۸ نچی فیبرالده چقغان نومرینی سینزور «ضررسز» تابغان ایدی، آلای بولسه‌ده، بر نیچه کوندن صوڭ پرکورور بو غزیته‌نك بر مقاله‌سنده «بوزقلق» تابدی‌ده، ریداکتورنی اوگولوۋنی اولاژینیه‌نك ۱۲۸ نچی استاتیه‌سی بوینچه عیبلی‌ده باشلادی.

•• گوبیرناتور چیناۋنیکلریده بیك ترشالار هم پوبلیچنی کتبخانه‌دن «بوزقلق» ازلیلر. کتبخانه‌نی قاراوچیغه اشانمیچه آلار «ضررلی» کتابلارنی هم غزیته‌لرنی یوزاقلانه توروغان اورنلارغه یاشره‌لر. شوندی غزیته‌لر آراسینه «روس» نك ریۋالوتسیه یاقلی پارتیه‌لرنك مانیفیتسی یازولغان بر نومری‌ده کرگان.

•• بر کوننی دۋاریانسکی صابرانیاده قزان آرتیستلرندن ك. هم ش. بر نیچه پروغرامده یازولماغان شعر اوقوغانلر ایدی. باشلقلر (پالیسه‌میستر ۋاسیلیف بولورغه کیراك) بوشعرلرده ریۋالوتسیه فکری تابدیلر، اما صوڭندن بلندیکه بوشعرلر کوبدن اولگان مینیستر پلۋه زماننده‌اوك سینزوردن رخصت برله باصلغان ایکان. آخربسی قزان پالیسه‌میستری اوزینك مطبوعاتنی قصوی برلن مشهور بولغان پلۋه دنده اوزدرمافچی بولغانلر.

•• تنتولر، ازلاولر هم اریستلر قزانده بیك شه‌ب بارالر. مسکاو ریۋالوتسیاسندن صوڭ قاچوب قزانغه کیلگان مسکاونك صوغش دروژیناسینك چلینلرینی ازلیلر، قابسیلرینی توتغانلر. پالیتسه بر ساتسبال دیماکراتنی، آنك اویی یاننده همان پالیسه‌بسکی هم قاراولچی صاقلاب تورسه‌ده، هیچ نوته آلمیلر.

•• قزانسکی تاتارسکی اوچیتلسکی اشکول تورمشندن: ۱۳ نچی فیبرالغه درسلر باشلرغه شاکردلرنك کوبسی کیلگان ایدی. بوکوننی ترتیبچه درسلر بولمادی. درس خانه‌لرده بیك صالقن‌ایدی هر درس بوکوننی (۱۰) مینوتدن ارتقغه بارمادی. شاکردلرنك ایبداشلرمزدن براوده قوولماسون دیگان سوزلری اعتبارغه آلونغان: براوده قوولماغان.

•• بوکونلرده ۴ نچی اوچاستکه‌نك دوماغه صایلاوچیلرینك صابرانیه‌سی بولدی. هیچ کم طرفندن صایلانمیچه اوزی تله‌وی برلن کاریاکین رئیس بولدی. بو مجلسده کاریاکین «اوزپارتیاڭنی ماقتارغه ممکن، اما چیت پارتیه‌لرنی خورلارغه بارامی» دیدی. بوسوزدن کورنه‌درکه کاریاکین پارتیه‌سی توغریسنده برده ناچارسوز ایتورگه یارامی. کم‌اوڭ «اوکتابرچیلر» پارتیه‌سینی یامانلر ایکان؟ کارباکین اوزی هم آنڭ فکرداشلری البته موندی اشنی اشله‌یاچکلر توگل، باشقه‌لرغه‌ده بولار پارتیه‌سی توغریسنده بر سوزده ایتورگه یارامی.

تاغیده برقزق: بر آراتور وکیللر نیندای بولورغه کیراك هم آلارنی کمدن صایلارغه‌کیراك ایکانینی سویلی‌باشلاغان‌ایدی، کاریاکین بوآراتورنی «بومسئله‌نی‌دوماتیکشرر» دیب‌توقتاتدی. بونی‌کورگاچ‌کشیگه کاریاکیننك باشی‌اورننده‌می‌ایکان دیب صورارغه‌غنه قاله‌در.

دوما جیولغاچ وکیللرنك نیندی بولورغه کیراکینی تیکشررگه بیك صوڭ

بولور بیت. هم آنده پادشاه‌لق اشلرینی قارارغه توغری کیلور بیت. کاریاکینده دوماغه الا گوب، آنده‌ده شول اوزینك «منطق» بوینچه سویلاب تورمی ایکاننی؟

•• قزان زیمستۋاسینك تعینی بوینچه یاکی الیکساندربه‌ده‌غی سیلسکو خازیایستۋیننی اینستیتوتنی قزان‌غه کوچررگه صورالوب پراشینیه بیرلگان.

•• **برآورو کشیگه قارشی یکرمی قازاق.**

بویکرمی قزاق هیچ کیتمیچه آلونغان بر یاش محرر استودینت دراۋیرتنی صاقلیلار ایدی. آلار حتی خسته خانه‌ده‌ده آنی هیچ کیتمایچه صاقلیلار ایدی. ایندی بویکرمی قازاق بوشادیلار چونکه دراۋیرت شوشی آراده ایرکوتسك گوبیرناسینه یبارلدی.

برآره دراۋیرتنی آورومی، توگلمی ایکانینی بلور اوچون جولارلر اوینه یباروب تورغانلار ایدی هم آنده‌ده بویکرمی قازاق آنی هیچ کیتمایچه صاقلا انلار ایدی. بوتوغریده‌دوکتور باژینوف «روسسکییا ۋیرومستی»‌ده «جولارلر اوینده قاراول قویارغه، عقللدن یازمش‌لار توره‌تورغان بولمه‌لرده‌هم آلار یوری تورغان باقچه‌لارده هم ایشك آللارنده چاسوۋیلار قویارغه یارامی» دیگان زاکون حتی برنچی نیکولای زماننده‌ده بار ایدی دیب یازادر.

•• پروکارور طرفندن ۋولژسکی لیستوك غزته‌سی توقتالغانلقدان آنك اورنینه کیچه «ۋولژسکی‌کوریر» غزته‌سی چقا باشلادی.

اداره‌یه مکتوب.

محرر افندی!:

جنابگزدن التماس ایله‌من اوشبومکتوبمنی کیله‌چك نومره غزیته‌گزه درج ایدوگزنی.

«آزاد» نك برنچی نومره‌سنده تتوش اویازننگی مسلمانلر جمعیتی حقنده ملا صنعت الله افندی یازایور:

«۱۹۰٦ نچی سنه ۱۹ نچی غنوارده تتوش اویازنده طورای فریه‌سنده مسلمانلر جمعیتی اولدی اوشبو مجلسده کوب نطق‌لر صوڭنده (۱٤) ماده‌گه قرار بیرلدی (؟)» دیور شول (۱٤) ماده‌نی (۱۳) ایدوب درج قیلدقدن صوڭره اعلان قیلادر «بو مجلس توغرسنده تتوشدن جلال‌الدین افندی طاهروف امضاسیله (۲۹) نچی قزان مخبرنده بازلغان بولسه‌ده آنده یازلغان نرسه‌لرنك بزنك اصل قرارمزغه موافقتی اولمادغندن اظهار حقیقت اوچون بنده‌دن طبع ایتماگزنی اوتنه‌من چونکه بو مجلسده منتخب کشیلردن برسی بن کندم اولدغمدن آنداغی قرار بگا بیك معلومدر» دیو. ملا صنعت‌الله افندینك بو ورقه‌سی اظهار حقیقت اولمایچه بالعکس بوافندینك حقیقتنی آیاق‌آستنه صالوب تابتاوی کورلدی. شول سببلی بو خصوصده غزیته‌لرگه یازولر کوب بولسه‌ده مینده حقیقتنی اظهار اوچون اوشبو توبانده ذکر قیلناچاق سوزلرمنی یازماغه لازم بلدم: مذکور صنعت الله افندی کند اوزن بز دیارك یازوونی عامهٔ تتوش اویازینك فکر هم قراری اسمندن نشر ایدیور عجبا! اکن بوکوسترلگان قرارلرننگی فکر عامهٔ تتوش اویازنك‌فکری‌توگل بلکه اکثرنك‌ده فکری اولماق احتمالی‌ده‌یوقدر. بوفکر بلکه صنعت‌الله افندی ایلان شریکلری قاره گروه یعنی زمانه‌چه چورنی سوتنیتسالرنك فکری‌بولسه کیره‌ك. تتوش‌اویازی‌مسلمانلری اسمندن بو قاره گروهلر فکرون نشر ایدر اوچون مذکور افندیگه هیچ بروکالت نامه ویرلگانی یوق همده وکالت نامه ایله قرار نامه‌نی هیچ کوستره آلاچاق توگل. صنعت‌الله افندی اولغان مجلسده بز هم حاضر ایدوك. راست مذکور افندیلر صایلاندیلر اکثری ترقی پرور امام هم سوداگرلرنك قرارنی ویتته حضرتلرینه قصقه‌چه تیلیگرام بیرورگه. امّا بوقرارنی‌ایسه‌بز (۲۹) نچی نومره‌لی مخبرگه بازغان ایدك لکن صنعت‌الله افندی کورستکان (۱٤) ماده‌نی ویررگه ایسه هیچ کمدن رخصت ویرمك توگل بلکه اویلانغانی‌ده یوق هم انشاءالله ملتنه هم دیننه دشمان یاکه اشد نادان بولماغان‌آدم بوفکرلرگه راضی اولماسه کیره‌ك. چونکه «آزاد» نك برنچی نومره‌سنده‌گی صنعت الله افندی ترتیب قیلغان (۲) نچی (۳) نچی ماده‌لرگه وجدان اهلی همده زمانه حالندن خبردار بولغان امام هم سوداگر افندیلر راضی بولاچاقمی عجبا؟ بوماده‌لر ایسه مشهور مسیونیر ایلمینسکی‌نك کوب زمانلر ترشوب فعلیتکه چغارا آلماغان فکرنی بالفعل‌گه چغاررغه اجتهاد اولادر. ایلمینسکینك خطلری بازلغان کنیگه‌ده (۷٦) نچی صحیفه‌ده مسلمان علماسی حقنده یازغان (٤٤) نچی، (٤٥) نچی، (٤٦) نچی خطلرنی باغگز. (٤) ماده اهل اسلام‌نك امور دینیه نکاح، طلاق مسئله‌سنه دائر همده وقف، وصیت تقسیم تریکه حقنده (۱۷) نچی اوکته‌بر مانیفیستنه قدرده تتوش اویازنده زاکوننك مداخله‌سی کورلمامشدر بو زمانده صورارغه حاجت یوقدر. (۵) نچی ماده هیچ فائده‌سز واقعده میلیونغه بر بولا تورغان مسئله‌در. (٦) نچی ماده بزنك مکتب مدرسه‌لرمز حکومت قولندن چقوب حکومت طرفندن مدرسه‌لرمزگه ویرله‌چك یاردمنی قبول ایتمای ایسکیچه مدرس هم معلم لرمزنك معیشتی صدقه‌چیلقده اولسون دیمکدر (۷) نچی ماده ایسه برایانچ وکولنچ ماده‌درکه آنك طوغرسنده یازمقنی هم مناسب کورمدم. (۸) نچی ماده تعلیم اماملر قولده اولوب ایسکیچه عامهٔ خلقنی جبرلب نادانلقده قالسون دیمکدر. (۹) نچی ماده اهل اسلام علم ومعارف جهتندن اختیارلی بولسون ایدی دیگان سوزندن آڭلانادر. (۲) نچی (۳) نچی ماده‌سنه قاراغانده اوشبو وقته‌غی کبك مسلمانلر جهالتده قالرغه کامل اختیارلی اولسه ایدی دیگان سوز. (۱۰) نچی (۱۱) نچی (۱۲) نچی (۱۳) نچی ماده‌لری یوقارغی ماده‌لرگه تناقض اولسه‌ده آزغنه وجدانغه کیلوب یازلنغان بولسه کیره‌ك (۱٤) نچی ماده دیگان ایدی خیر اویوشدروب بتره آلماغان آخری چونکه اوشبو ماده‌لرنی اوز فکرنچه ترتیب قیلوچی مذکور افندی مجلسدن ایکنچی کونده (۱۹ نچی غنوارده بوچنکه بازارنده ایتکان ایدی: «اوزم قزانده براۋنی تابارمن‌ألی قرارنی ترتیب قیلدررغه بزده خلقدن جیولغان آقچه‌ده کوب مین اوزم‌گنه‌ده یکرمی‌آولدن یکرمی صوم جییوب کیلدم» دیب. عجبا توگل یا ایسه پیسری اونتوب قالدرغاندر. ملا صنعت الله افندی: غیبه بیورماگز بو مکتوبگزی جرح قیلودم ایسه یالغز بنم فکرم‌گنه اولمای بلکه کوب آدملرنك فکریدر. مونی ایسه (۲۵) نچی غنوارداغی چیرمشان فریه‌سنده بولغان تتوش اویازنك اسلام جمعینی‌نك شعبه‌سی بالکلیه دلالت قیلادر. (۲۳ نچی نومره‌لی مخبرگه باغگز) افندم: حقانیت دعواسیله اوشبو ماده‌لرنی ترتیب قیلدودن مقصودڭ نه؟ شول قاره گروهلردن جلب محبت اوچون بولسه بوفکرگزدن توبه لازم؛ اگرده عامه‌نك یا ایسه اکثرنك مرادی دیسه‌ڭ اثبات اوچون اوشبوامرلرگه وکالتدن هم (۱٤) نچی ماده‌گه مجلسده حاضر اولان ذاتلرنك امضالری ایلن اصل قرار نامه‌گزی «آزاد» غزیته سینه یبروب اعلان قیلدره‌سز، اگرده اعلان قیلا آلماساگز تتوش اویازینك ترقی پرور آدملری طرفندن مسئول بولورسز چونکه سز تتوش اویازنده بولغان یوز مڭ دوش مسلمان اسمندن اوز فکرگزنی یورتوب سز دییوب جوابگزه منتظر جلال الدین طاهروف.

عچکنه متفرقه

عیبسز سوزلر.

روسیه‌ده‌گی مطبوعت‌نك حریتی‌نی نرسه؟

بروقتده ۋیتته اوزینه سویلاشوب اولتوررغه پیتر بورغده‌گی محررلرنی چاقردی، البته مطبوعات توغریسنده‌ده سوز آچلدی. شول چاقده غراف بیك الوغ صماق: **۱۷نچی اوکتابر مانیفیستندن صوڭ مطبوعات تمام حر بولدی، سینزور طرفندن بولغان قصولار بترلدی» دیب ایتکان ایدی.**

غرافنك سوزی اشینه توغری کیلماگانینی، اول بله‌توروب نیچه غزیته هم ژورنالارنك یابلوونی کورساته‌در.

اوزینك بولای سوزی برلن اشی بر توسلی توگل ایکانینی شوشی آراده غرافقه میراۋای سیزد قارشیسنده اوز تلی برلن أیتورگه توغری کیلاچاك. بواسیزدغه غرافنی شول اوزینك یوغاریده یازلغان مطبوعاتنك حریتی توغریسنده‌غی سوزلرینك درست ایکانینی ایتورگه «ناشارژیزن» غزیته‌سینك اوّلگی محرری حودسکی‌چاقرته‌در. اوزینك روس ژورنالچیلرینه قویغان قابقاندن قارت تولکی اوزی نیچك قوتولور ایکان؟

غراف ۋیتته‌نك‌نیچه‌تورلی‌ماتوراسملری‌بار.

صول یاق پارتیالری آنی تولکی دیب، اوڭ یاقلر، سوتلی صغر دیب آطیلر.

غراف ۋیتته اوزین اوزی هر طرفدن قوولا تورغان قویان دیب آطیدر.

بولای تولکیدن صغرغه، صغردن قویانغه ایلانولرنی بووقتقه قدر ایشوتکانمز یوق ایدی. بلکه بوندای اشلر غرافلر نسلنده‌گنه بولا تورغاندر.

غراف ۋیتته‌نی سوتلی صغر دیب «تارغاۋا پرامیشلیننی پارتیا» سینك عمومی اصیبزدنده آطادیلر.

بر کانستیتوتسیوننی‌دیماکراطنك: «تارغاۋا پرامیشلیننی پارتیالر غراف ۋیتته حکومتینك قویروغینه طاغولوب‌یوریلر» دیگان‌سوزبنه قارشی، تارغاۋا پرامیشلیننی پارتیا یاغنده‌غی بر آراتور (خطیب):

«سوتلی صغر ارتندن ایاروب یورو البتته، قورچانغی قویان آرتندن قووالاب بارورغه قاراغانده آرتق» دیگان ایدی.

آلارنك فکرنچه غراف ۋیتته سوتلی صغر ایمشده، کانستیتوتسیوننی دیماکراطلر «قورچانغی قویانلر ایمش.

مسکین کانستیتوتسیوننی دیماکراطلر!

سز قناعتسز کشیلرده توگل ایدگزله، کیساکدن‌گنه اوزگزنی «قورجانغی قویان» دیب آطادیلر.

یوق ممکن توگل، بو بولای بولماسقه تیوش. بربریاڭلشلق باردر.

ناشر ومحرر: ملا عبدالله آپانای.

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань, Пассажъ.